

KULTUR–SPRÅK–MEDIER

**Självständigt arbete i fördjupningsämnet
(Svenska och lärande)
15 högskolepoäng, grundnivå**

**Läsutveckling
-metoder som främjar läsutveckling i årskurserna F-3**

*Reading development
-methods that further reading development in grades K-3*

Esraa Alawad

Elif Konyali

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i årskurs F-3,

240 högskolepoäng

Självständigt arbete, 15 högskolepoäng

2024-10-13

Examinator: Fredrik Hansson

Handledare: Martin Malmström

Förord

Följande kunskapsöversikt har skrivits gemensamt av Elif Konyali och Esraa Alawad på grundskolläraprogrammet F-3 med svenska som fördjupningsämne på Malmö universitet. Arbetet genomfördes i gott samarbete med de flesta delar i översikten. Granskningen av material har delats upp och Elif har haft ansvar för materialet producerat av Reichenberg och Emanuelsson (2014), Walldén (2021), Kikas m.fl. (2018), Tang m.fl. (2019) och Genlott och Grönlund (2013). Esraa har haft ansvar för materialet producerat av Manderstedt m.fl. (2022), Jönsson (2007), Walldén (2019), Brante och Godhe (2021) och Nurani och Mahendra (2019). Under arbetets gång har vi fått mycket stöd från vår handledare Martin Malmström och vi vill tacka honom för trevliga möten och god vägledning.

Sammandrag

Kunskapsöversiktens syfte är att granska och sammanställa forskning om vilka undervisningsmetoder som främjar läsutveckling för elever i lägre årskurser. Den metod som har använts i översikten är systematisk litteratursökning. Det betyder att forskning samlats in från olika databaser och sedan analyserats och granskats utifrån vår frågeställning. Arbetet bygger på tio vetenskapliga artiklar och omfattar både svensk och internationell forskning med fokus på läsutveckling. Sex av artiklarna är skrivna på svenska och fyra på engelska. Alla källor är peer reviewed.

Kunskapsöversikten redogör för olika undervisningsmetoder som främjar elevers läsutveckling. Resultatet av analysen belyser lärarens roll i att organisera undervisningen och skapa en stimulerande lärmiljö som gynnar elevernas lärande och stärker deras motivation och självförtroende. Slutsatsen från den samlade forskningen är att det finns olika undervisningsmetoder som stimulerar och främjar elevers läsutveckling. En stimulerande klassrumsmiljö, ökad motivation och självförtroende, olika stödstrukturer samt integrering av läs- och skrivaktiviteter är exempel på aspekter som gynnar elevernas lärande. Det är viktigt att läraren är medveten om elevernas varierande behov och anpassar sin undervisning utifrån det. I slutet av arbetet drar vi slutsatser utifrån resultaten och vår frågeställning, samt diskuterar implikationerna för undervisningspraktiken. Till sist formulerar vi möjliga forskningsfrågor och metoder för att få en djupare förståelse för elevers läsutveckling.

Nyckelord: F-3, läsutveckling, stimulerande läsmiljö, stöd, stödstrukturer, undervisningsmetoder.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställning	6
3. Metod och material	7
3.1 Avgränsningar	7
3.2 Informationssökning och urval	7
3.3 Sammanställning av material	9
3.4 Tematisk analys	13
3.5 Metoddiskussion	14
4. Resultat	15
4.1. Stimulerande läsmiljö	15
4.2. Motivation och självförtroende	16
4.3. Olika former av stöd för läsutveckling	18
4.4. Integrering av läs- och skrivaktiviteter	20
5. Slutresultat och diskussion	23
Referenser	26
Bilaga	29

1. Inledning

Att lära barn läsa är ett av skolans viktigaste uppdrag. ”Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet” (2022) skriver att genom att behärska läsning får eleven en stabil grund för vidare kunskap i skolans alla ämnen. Att kunna läsa är också en rättighet och en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. I och med det har skolan ansvar för att eleverna tillägnar sig och vidareutvecklar sådana kunskaper som är väsentliga för varje individ i samhället (Lgr22, 2022). Den internationella studien PIRLS 2021 visar att svenska elevers läsförmåga i lägre årskurser har försämrats jämfört med tidigare år (Skolverket, 2023). Detta väcker viktiga frågor såsom hur vi bäst kan främja läsningen för våra yngsta elever. Vad kan göras för att stärka elevernas läsning? Vilka metoder är mest effektiva för att stödja deras läsutveckling?

Att vara språkligt medveten är en central del av att lära sig att läsa, och vi som framtida lärare har en avgörande roll i att förstå barns läsutveckling för att kunna stödja dem på bästa sätt. Skollagen (2010:800) har övergripande mål om hur undervisningen ska vara anpassad efter elevernas olika förutsättningar och behov. Det innefattar läsinlärning för elever som behöver stöd i detta område. Att läraren har en god teoretisk kunskap om läsutveckling hos barn är grundläggande för att kunna bedöma deras nivå och hjälpa dem att övervinna eventuella utmaningar. Lärarens uppgift blir då att stimulera elevernas intresse för att läsa samt erbjuda verktyg som hjälper dem att uppnå uppställda mål, enligt Lgr22 (2022).

I kursplanen för svenska står att syftet med svenskundervisningen är att ge eleverna möjlighet att läsa, analysera och resonera om skönlitterära verk samt att undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva. Därmed ska undervisningen i ämnet svenska ge eleverna förutsättningar att vidare utveckla läsförmågan. Enligt kunskapskraven ska elever efter årskurs ett kunna läsa enkla meningar med hjälp av ljudningsstrategi och helordsläsning. Enskilda elever ska också kunna samtala om det lästa. I slutet av årskurs tre förväntas eleven kunna läsa olika typer av texter med god förståelse och använda sig av olika lässtrategier för att tolka och analysera texterna (Lgr22, 2022). Vår undersökning är viktig eftersom vi vill identifiera och anpassa undervisningsmetoder som främjar läsutvecklingen i de lägre årskurserna och därmed skapa en mer inkluderande lärmiljö.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med denna systematiska översikt är att granska och sammanställa forskning om vilka undervisningsmetoder som främjar läsutveckling för elever i lägre årskurser. Vår frågeställning är:

- Hur kan olika undervisningsmetoder stimulera och stödja elevers läsutveckling i årskurserna F-3?

3. Metod och material

Metoden i vår kunskapsöversikt är det som, enligt Eriksson Barajas m.fl. (2013), kallas systematisk litteratursökning. Detta innebär att vi letar efter, granskar och bedömer relevanta studier om ett specifikt ämnesområde. I vårt fall handlar det om att hitta källor inom ämnesområdet läsutveckling. Till detta undersökte vi hur olika undervisningsmetoder enligt forskningen främjar läsutveckling. Vi har sökt efter, läst och analyserat vetenskapliga artiklar för att få svar på vår forskningsfråga. I den här delen av sammanställningen förklaras hur vi har gått tillväga, vilka databaser vi har använt, vilka sökord som varit relevanta samt vilka ändringar vi har gjort för att få bästa resultat. Till sist diskuterar vi vår metod och hur vi har analyserat materialet.

3.1. Avgränsningar

Avgränsningarna som tillämpades är främst att vi använde källor som är peer reviewed- granskade tidskriftsartiklar samt doktorsavhandlingar för att på så sätt öka trovärdigheten för källorna. Dessutom har vi beslutat att inkludera nationella och internationella studier som källor för att få ett omfattande perspektiv. Kunskapsöversikten är avgränsad till läsutveckling i grundskolan i årskurserna F-3. Vi har också avgränsat oss till nationella källor som fokuserar på svenskämnet i Sverige samt internationella källor som handlar om modersmålsundervisning i andra länder. Källorna som valdes presenterar relevant forskning gentemot vårt syfte och frågeställning. Efter den här processen valde vi nio artiklar och en doktorsavhandling som publicerats de senaste 20 åren.

3.2. Informationssökning och urval

Efter att ha formulerat vår forskningsfråga valde vi lämpliga sökord för kunskapsöversikten. Vi utgick från ord i frågeställningen och kompletterade med synonymer samt ord som är relevanta. Vi letade efter information i tre olika databaser på internet. SwePub är en databas där man hittar forskning från svenska universitet och högskolor. Vi använde också ERIC via EBSCO och ERC (Education Research Complete) för att hitta relevant internationell forskning inom vårt

fördjupningsämne. Avsikten var att få ett större perspektiv av forskningsresultat som kan stödja vårt syfte med kunskapsöversikten.

Vi började med att söka på SwePub med sökorden: *läsutveckling, läsning, elever, barn, faktorer, metoder*. Vi har använt oss av "OR" mellan de synonyma orden för att bredda sökningen. Vi använde också parenteser kring sökorden och använde ordet "AND" i sökblocket. Med dessa avgränsningar fick vi nio tidskriftsartiklar som var refereegranskade och vi valde en artikel som vi ansåg vara relevant för vår frågeställning och gav en insikt om elevernas läsutveckling. Därefter gjorde vi vissa ändringar av sökorden och testade dessa: *(läsutveckling OR läsförmåga) OCH (metoder OR strategier) OCH (främja OR gynna) OCH (elev OR F-3)*. Vi fick 70 träffar men vi valde ingen eftersom de inte specifikt behandlade elevers läsutveckling med inriktning mot F-3.

Därefter påbörjade vi en ny sökning i ERC och vi skrev följande sökord på engelska: *pupils OR student OR children* i första sökfältet. I det andra sökfältet skrev vi *reading strategies OR reading development*. I det sista sökfältet använde vi sökorden: *teaching methods OR teaching strategies OR primary school OR first grade*. Denna sökning gav 45 peer review granskade artiklar. Utifrån relevans för frågeställningen valde vi tre artiklar.

Dessutom gjorde vi ytterligare en sökning i databasen ERIC via EBSCO genom att använda samma sökord som ovan, dock tog vi bort sökordet *children*. Vi fick 115 träffar och de flesta av artiklarna har vi redan fått i tidigare sökningar därför valde vi en artikel som är relevant för vår frågeställning.

Vi gjorde en ny sökning på SwePub med sökorden: *(läsutveckling OR läs- och skrivundervisning) AND (elever OR barn) AND (främja OR utveckla)* och fick sex peer-reviewed artiklar och valde en av dem. Därefter använde vi nya sätt att söka efter fler relevanta artiklar. Vi använde då nya sökord på SwePub genom att sätta en stjärna efter sökordet *läs ** samt OR mellan två sökblock, då blir det: *läs* (lärare OR främja OR metoder OR elever OR årskurs F-3 OR lågstadiet)*. Vi avgränsade sökning till tidskriftsartiklar. Det resulterade i 70 tidskriftsartiklar varav en artikel var användbar för syftet med forskningsfrågan. Vi gjorde sista sökning på SwePub med sökorden: *läs* (främja OR utveckla) (undervisning* OR pedagogi* OR metodik OR didaktik) (f-3 OR förskoleklass OR "årskurs 1" OR "årskurs 2" OR "årskurs 3")*. Efter denna sökning fick vi en doktorsavhandling,

åtta peer-reviewed artiklar som resultat och vi valde en doktorsavhandling och två artiklar, relevanta för vår forskningsfråga.

3.3 Sammanställning av material

Nedan följer en sammanställning av det valda materialet från informationsinsamlingen. Syftet är att ge läsaren en klar och översiktlig sammanfattning av materialet.

Artikeln “Förut kunde jag inte läsa så himla bra”: ett litteraturdidaktiskt projekt med vårdnadshavare och elever i skolår F-3” (2022) utfördes av Manderstedt m.fl. inom ramen för litteraturdidaktik. Studien presenterar och analyserar ett läsprojekt med yngre elever (6–9 åringar) vid två skolor och ligger inom området för litteraturdidaktik och läsutveckling för elever i skolår F-3. Syftet med studien är att undersöka och utvärdera effekterna av ett litteraturdidaktiskt projekt som involverar både elever och deras vårdnadshavare med fokus på läsutveckling. Projektet kombinerade undervisningen i lässtrategier med läsning av böcker och boksamtal vilket förbereddes i skolan och sedan övades hemma. Eleverna förväntades läsa och samtala om böcker för eller med en familjemedlem. Metoden som användes för att undersöka är baserad på intervjuer med elever och enkätsvar från vårdnadshavarna. I slutet av projektet genomfördes en utvärdering av elevernas synpunkter genom åtta fokusgruppsintervjuer där tre elever deltog i varje intervju och svarade på enkätfrågor med hjälp av läraren. Resultat visar att elever och vårdnadshavare noterade att den ökade mängden läsning bidrog till elevernas framsteg i läsfärdighet och de uttryckte generellt en positiv inställning till vikten av att välja lämplig litteratur och hålla boksamtal. Genom läsprojektet belystes och ifrågasattes skolans roll i att stötta elever som saknar tillräckligt stöd för läsning hemifrån.

I doktorsavhandling *Litteraturarbetets möjligheter: En studie av barns läsning i årskurs F- 3* (2007) genomför Jönsson en klassrumsobservation i arbete kring skönlitterära texter och läsning bland barn i årskurserna F-3. Avhandlingens huvudsakliga syfte är att ta reda på vilka möjligheter och begränsningar som finns i arbetet med skönlitteratur med elever i årskurserna F-3. Ett annat syfte är att undersöka förutsättningarna för elevers byggande av föreställningsvärldar. Metoden som används är klassrumsobservationer och intervjuer med barn. Resultatet indikerar att elever aktivt engagerar sig i att tolka och skapa mening och de sammankopplar lek och läsning. Denna

studie är relevant för den aktuella översikten av kunskap eftersom den utforskar och analyserar hur olika undervisningsmetoder fungerar som stöd för läsutveckling. Jönsson (2007) diskuterar de olika formerna av stödstrukturer, vilket besvarar en del av frågeställningen om hur lärare kan stödja eleverna för att främja deras läsning.

I artikeln “Genrekunskaper som ett led i läsförståelsearbetet: textsamtal i årskurs 1 och 6” (2019) genomför Walldén en undersökning om textsamtal i årskurs 1 respektive årskurs 6. Studiens syfte är att undersöka hur klassrumskommunikation kring skriftliga genrer kan främja användning av lässtrategier. Metoden är baserad på observationer med ljudinspelningar och insamling av undervisningstexter. Läraren som deltagit i studien undervisar enligt den genrepedagogiska modellen. Resultatet visar hur kunskaper om genrestruktur är en utgångspunkt som bidrar till lässtrategier som utgör ett led i läsförståelsearbetet. Dessutom visar resultatet av studien att genrekunskaper och textsamtal kan förbättra elevernas läsförståelse. Eleverna blir mer medvetna om textens struktur och dess innehåll genom samtal som fokuserar på den berättande genren.

Artikeln “Digitala aktiviteter som stöd för literacyutveckling” (2021) av forskarna Wennås Brante och Godhe fokuserar på att utforska hur digitala aktiviteter kan användas för att främja utvecklingen av läs- och skrivfärdigheter, även kallad literacyutveckling. Syftet med studien är att undersöka vilka digitala verktyg eleverna möter samt vilken aktivitet eleverna jobbar mest effektivt med. Enligt artikelförfattarna har 162 lärarstudenter deltagit i observation av olika digitala aktiviteter som förekom under en svensklektion. I studien har ett systematiskt verktyg som kallas observationsprotokoll använts för att kunna samla data och få en mer detaljerad bild av de digitala aktiviteter som lärarstudenterna observerat. Målet var att förstå hur dessa aktiviteter bidrar till elevernas läs- och skrivfärdigheter. Resultatet visar att de digitala aktiviteterna är individuella och passiva, däremot betonas vikten av att inkludera barn i deltagandekulturer. Med deltagandekulturer menar de att när digitala verktyg används på rätt sätt blir eleverna mer aktiva deltagare i lärandeprocessen i stället för att bara ta emot information. Författarna poängterar också att digitaliseringen inte är motsatsen till deltagandekulturer utan snarare öppnar upp möjligheter för samarbete. Enligt studien är det viktigt att välja och organisera digitala aktiviteter på ett sätt som främjar barns läs- och skrivutveckling genom att involvera dem i sociala praktiker.

Artikeln “Use of Big Book Learning Media to Improve Students’ Beginning Reading Skills in Primary Schools” (2019) är en studie av Nurani och Mahendra. Syftet med denna studie är att beskriva användningen av storboksmetoden för att förbättra nybörjarläsförmågan. Storboksmetoden är ett pedagogiskt verktyg som används i undervisningen för att engagera eleverna och göra läsningen mer interaktiv och visuellt tilltalande. Den kännetecknas bland annat av stor storlek, färgglada och illustrativa bilder. Studiens metod utgick från klassrumsobservationer av grundskoleelever i andra klass. Forskningen utfördes i en av grundskolorna i Indonesien. Resultaten visade att eleverna var mer entusiastiska över att lära sig läsa med hjälp av stora böcker, vilket kunde ses genom en ökning av elevernas läsförmåga i varje möte. Genom att använda storboksmetoden, förutom att lära sig att läsa igenom en serie bokstäver fick eleverna lära sig att läsa igenom bilder följt av skriften. Storboksmetoden kan därmed användas för att förbättra elevernas läsförmåga.

I studien “Elever i årskurs 3 läser och samtalar om texter: En interventionsstudie” (2014) genomför Reichenberg och Emanuelsson en interventionsstudie med 71 elever från fyra årskurs 3-klasser. Syftet med studien är att utvärdera två metoder för ökad läsförståelse: Reciprocal Teaching (använder fyra strategier: förutsäga, ställa frågor, reda ut oklarheter och sammanfatta) och Questioning the Author (där man ställer frågor till textens författare under läsningen). Eleverna tränade fyra gånger per vecka under åtta veckor, vilket resulterade i totalt 32 samtal. Hälften av eleverna tränade enligt Reciprocal Teaching (RT) och den andra hälften enligt Questioning the Author (QtA). Samtliga elever deltog i alla 32 samtalen där de läste berättande texter. Resultaten visar på en betydande ökning i läsförståelse, oavsett om eleverna hade tränat efter RT eller QtA. Även elevernas läshastighet av sammanhängande text ökade i båda grupperna, men ökningen var störst för de elever som tränat enligt QtA.

I artikeln ’Den här föräldern smörjer tant Mittiprick litegrann’– integrerat läsande och skrivande under ett litteraturarbete i årskurs 3” (2021) utför Walldén en studie där han undersöker litteracitetspraktiker i en årskurs 3, uppdelad i två undervisningsgrupper. Syftet med studien är att undersöka hur läsning och skrivande kan integreras i ett litteraturprojekt i årskurs 3, där eleverna först deltar i högläsning och sedan utför en skrivuppgift. Eleverna skriver brev till varandra och ikläder sig olika roller baserade på bokens innehåll. Under genomgångar och återkopplande samtal

uppmärksammas eleverna på vikten av att utveckla relevant innehåll, använda en lämplig röst samt följa ett logiskt informationsflöde. Studien diskuterar hur man kan förankra både läsande och skrivande i en kritisk och kreativ förståelse för barnbokens framställning och typiska drag. Resultaten fokuserar på de möjligheter till förståelse och kritisk analys av barnboken som tillhandahölls under högläsningen. Vidare belyser forskaren de möjligheter eleverna fick att bearbeta barnboken och samtidigt realisera kommunikativa funktioner, såsom att konstruera relevant innehåll, anta olika roller och använda en lämplig textstruktur, under den efterföljande skrivuppgiften.

I artikeln “Associations Between Reading Skills, Interest in Reading, and Teaching Practices in First Grade” (2018) genomför Kikas, Pakarinen, Soodla, Peets och Lerkkanen klassrumsobservationer av 466 elever, 233 flickor och 233 pojkar från 21 klassrum i årskurs 1 i Estland. Syftet med denna studie är att undersöka läsflyt, läsförståelse samt intresse för läsning och lärares allmänna undervisningsmetoder som är barncentrerade respektive lärarstyrda. Resultatet visar att i klassrum med mestadels barncentrerade metoder visade barn bättre läsförmåga och läsförståelse samt högre intresse för läsning, medan i klassrum med övervägande lärarstyrda metoder, hade barnen lägre läsförståelse i slutet av årskurs 1.

I artikeln “Longitudinal associations of first-grade teaching with reading in early primary school” (2019) utför Tang, Pakarinen, Lerkkanen, Muotkaa och Nurmi klassrumsobservationer med 359 elever i 32 klassrum i årskurs 1 i Finland. Syftet med studien är att undersöka vilka olika undervisningsmetoder som är kombinerade såsom barncentrerad undervisningsstil, lärarstyrd undervisningsstil, och en blandad barncentrerad och lärarstyrd undervisningsstil. Syftet var dessutom att undersöka och följa de longitudinella sambanden mellan olika undervisningsmetoder i årskurs 1 och utveckling av barns läsförmåga från årskurs 1 till årskurs 3. Resultatet visar att barn vars lärare i klass 1 använde den blandade barncentrerade och lärarstyrda stilen visade snabbare läsfärdighetsutveckling än de som undervisades med den lärarstyrda stilen. Lärares användning av både barncentrerade och lärarstyrda metoder under det första läsåret främjar bäst utvecklingen av barns läsförmåga under de tidiga skolåren.

I artikeln "Improving literacy skills through learning reading by writing: The iWTR method presented and tested" (2013) genomför Genlott och Grönlund en studie genom att systematiskt mäta elevers prestation i läsning och skrivning med hjälp av standardtest i kombination med observationer och elevutvärdering. Avsikten var att bedöma sociala och individuella effekter av arbetssätt såsom ge inspiration, ge kunskap om texttyp, språkliga stöd från både kamrater och lärare, att publicera texten på "google docs" och ge formativ bedömning. Prestationerna testades med hjälp av två testgrupper och två kontrollgrupper, totalt 87 elever i åk 1 och åk 2 under ett läsår från augusti till juni. Resultaten visar att även om läsförmågan förbättras avsevärt, är den största utvecklingen elevernas goda skrivförmåga. Resultaten visar också att testgruppen presterade bättre än kontrollgruppen i både läsning och skrivning. En större andel av eleverna i testgruppen uppnådde godkänd läsnivå och fler elever var högpresterande läsare jämfört med kontrollgruppen. Dessutom producerade testgruppen längre och mer strukturerade texter med ett tydligt logiskt flöde. Enligt lärarnas bedömningar hade många elever i testgruppen redan uppnått de skrivkunskaper som krävs för nationella proven i årskurs 3. Kontrollgruppens texter var däremot för korta för att kvalificera sig som berättelser, vilket försvårade meningsfulla jämförelser mellan grupperna.

3.4 Tematisk analys

Vi använder tematisk analys som grundmetod för att analysera det insamlade materialet. Vår analysmetod bygger på principerna som beskrivs av Braun och Clarke i deras artikel "Using thematic analysis in psychology" (2006). Enligt författarna är tematisk analys ett kraftfullt verktyg för att upptäcka, analysera och rapportera mönster och teman som finns i materialet (2006:6). De beskriver också att metoden är särskilt användbar för forskare som inte har mycket erfarenhet, samtidigt som den möjliggör en användbar sammanfattning av de viktigaste aspekterna hos en stor mängd data, inklusive både likheter och skillnader.

I analysen utgick vi från vår frågeställning för att kunna välja och analysera de delarna av materialet som behandlar läsutveckling. Metoden omfattar sex steg där de fem första stegen utgör grunden för analysen av det insamlade materialet. Det sjätte steget innefattar det avslutande skrivandet (Braun & Clarke, 2006). Första steget är att bekanta sig med insamlade data. Det innebär att vi läste våra källor (artiklar) upprepade gånger samt väljer bort källor som ansågs vara irrelevanta i

förhållning till vårt syfte och vår forskningsfråga. I steg två diskuterade och identifierade vi likheter och gemensamma faktorer samt budskap som vi hittade i materialet för att kunna ge en översiktlig bild av resultatet. Vi gjorde färgmarkeringar i artiklarna för att identifiera det grundläggande och sedan sammanfatta det. Efter att ha läst och identifierat gemensamma faktorerna gick vi över till steg tre där vi diskuterade övergripande teman till vår kunskapsöversikt. Vi diskuterade mycket om vad det fanns för likheter mellan källorna. Därefter i steg fyra granskade vi teman utifrån om de gick in i varandra eller vilka artiklar som tog upp samma saker. Vi granskade sökorden som finns i tabellen och sorterade och organiserade vårt arbete på kodnivå, potentiella teman baserat på likheter. I steg fem sammanfattade vi våra teman till fyra. Slutligen i den sjätte steget började vi skrivprocessen utifrån våra teman, vilket presenteras i resultatdelen.

3.5 Metoddiskussion

I denna kunskapsöversikt har vi sammanställt resultat från tidigare forskning för att erhålla en djupare och mer kvalificerad förståelse av vårt valda ämne. För att undvika brister har vi följt en explicit och strukturerad arbetsgång och anlagt ett kritiskt förhållningssätt vid granskningen av artiklar. Denna metod gav oss en tydlig överblick över vilka sökstrategier vi skulle fokusera på för att samla in relevanta artiklar. Genom att formulera och tillämpa urvalskriterier säkerställde vi att forskningen var relevant för att besvara vår frågeställning. För att garantera undersökningens reliabilitet inkluderade vi både kvantitativa och kvalitativa studier.

Inledningsvis observerade vi att forskningen inom ämnet var bredare än förväntat, och många av de studieresultat vi fann var mer relevanta för äldre elever än för de yngre årskurserna. För att effektivisera vår sökprocess kunde vi ha preciserat våra sökord ytterligare i början. Vi valde dessutom att inkludera både nationella och internationella studier, främst från västerländska länder, samt en utomeuropeisk studie som undersöker en metod för elever med lässvårigheter. Vi kunde ha valt fler utomeuropeiska studier för att få en mer omfattande internationell jämförelse. Vi har valt en artikel som handlar om digitala aktiviteter för att ha ett exempel på hur digitala verktyg kan användas som undervisningsmetod för att främja läsutveckling. Vi konstaterade att det inte finns en enda metod som är tillförlitlig för alla elever och inlärningsituationer; detta varierar beroende på elevens behov och den valda undervisningsmetoden. Vi anser att sammanställningen av våra valda artiklar gav oss en bra överblick av forskningsfältet och har vidgat vår kunskap inom ämnet.

4. Resultat

I våra källor fann vi några övergripande teman och de är: stimulans, motivation, stöd och stöttning samt skrivandets betydelse för läsning. Därför formulerade vi våra teman som: stimulerande läsmiljö, motivation och självförtroende, olika former av stöd för läsutveckling samt integrering av läs- och skrivaktiviteter.

4.1 Stimulerande läsmiljö

Lärarens roll är att organisera och guida eleverna genom läsprocessen samt att tillhandahålla olika verktyg och metoder för att främja läsförståelsen. Med en stimulerande lärmiljö avser vi en miljö där eleverna uppmuntras att engagera sig i läsning och kunna främja sin läsutveckling. Jönsson (2007) menar att genom att skapa en stimulerande lärmiljö och erbjuda olika typer av läsaktiviteter kan läraren bidra till att eleverna utvecklar en mer djupgående förståelse för texter. Likartat skriver Wennås Brante och Godhe (2021) att digitala aktiviteter i språkundervisning öppnar upp för andra möjligheter som stödjer elevers läsande. Två observationer visar hur språkundervisning används kombinerat med digitala verktyg då eleverna skulle programmera en figur som ska göra olika saker, bland annat prata. Artikeln diskuterar vidare vikten av att arbeta ämnesövergripande som ett sätt att stimulera och motivera eleverna att delta aktivt i sitt lärande. Genom att integrera programmering och språkundervisning skapas möjligheter för eleverna att använda sina språkfärdigheter i en annan kontext och att utforska hur olika ämnen och kunskapsområden kan kopplas samman på ett meningsfullt sätt (Wennås Brante & Godhe, 2021). Likartat visar resultat i Nurani och Mahendra (2019) studie att användning av stora böcker med färgglada illustrationer och tydlig text i klassrummet ger en stark visuell och auditiv stimulans som hjälper eleverna att förstå och engagera sig i berättelsen, vilket också utvecklar deras fonologiska medvetenhet. Denna kombination av visuell och auditiv input stimulerar lärandet och fungerar som verktyg för att memorera ord och fraser som är grundläggande för läsutveckling, skriver författarna.

Kikas m.fl. (2018) och Tang m.fl. (2019) artiklar tar upp barncentrerade undervisningsmetoder som ett inslag för stimulans. Kikas m.fl. (2018) menar att barncentrerade undervisningsmetoder ger barn möjligheter till aktivt deltagande t.ex. att konstruera och rekonstruera kunskap, tar hänsyn

till deras intressen samt framkallar deltagande i disciplinrelaterade beslut. Detta var associerat med högre läsförmåga och ett ökat intresse för läsning vid slutet av årskurs 1. De anser att lärare bör uppmuntras att tillämpa barncentrerade undervisningsmetoder i de tidiga skolåren för att främja elevers läsförmåga och intresse för läsning. Deras studie belyser även de negativa effekterna av lärarstyrda metoder på elevers läsförståelse och intresse för läsning. Härmed konstateras att elevcentrerade undervisningsmetoder stimulerar elevens lärande och dessutom ökar elevernas intresse för läsning. Däremot visar studien som genomförts av Tang m.fl. (2019) att barn vars lärare i klass 1 använde den blandade barncentrerade och lärarstyrda stilen visade snabbare läsfärdighetsutveckling än de som undervisades med den lärarstyrda stilen. Detta fynd visar att lärares användning av både barncentrerade och lärarstyrda metoder under det första läsåret främjar utvecklingen av barns läsförmåga under tidiga skolår. Sammanfattningsvis undersöker de artiklar som publicerats av Kikas m.fl. (2018) samt Tang m.fl. (2019) hur undervisningsmetoder kan främja barns läsutveckling. Trots att de presenterar olika perspektiv på hur optimal läsutveckling bäst kan uppnås, ger de tillsammans en nyanserad bild av effekterna av varierande undervisningsstrategier. Båda studierna understryker betydelsen av att skapa en stimulerande lärandemiljö anpassad efter elevernas individuella behov och intressen under de tidiga skolåren. Detta skapar en grund för att anpassa och utveckla undervisningsmetoder som effektivt stödjer och främjar barns läsförmåga.

4.2. Motivation och självförtroende

Motivation och självförtroende spelar en avgörande roll för elevens prestation och framgång. Genlott och Grönlund (2013) visar att sociala processer ökar elevernas motivation och förbättrar deras förståelse för hur andra tar emot deras texter. Genom att använda texter för att kommunicera med kamrater, snarare än enbart som uppgifter för lärarens granskning, skapas en mer engagerande läsupplevelse. Implementeringen av en webbplats "google docs" har möjliggjort detta genom att erbjuda en plattform där texter kan nås, kommenteras, revideras och förbättras. Även elever som haft svårigheter med traditionella skrivredskap har kunnat producera läsbar text med hjälp av tangentbord och talteknik, vilket säkerställer att varje elevs arbete är synligt och läsbart online. Dessa elever har ofta återvänt till gamla texter, läst kamraters kommentarer och fått ökat självförtroende. Därtill fokuserar Walldén (2021) på vilka möjligheter den integrerade läs- och skrivundervisningen gav eleverna att förstå boken och kritiskt reflektera över dess framställning. Att skriva ett brev som är sammankopplat med en bok stärker motivation och ger ett kontextuellt

stöd och meningsfullhet, möjliggör rollspel och blir en kommunikativ handling som så småningom skapar relationen mellan elev och den skrivna texten. Denna aktivitet lägger fokus på brevens struktur och innehåll samt främjar kreativitet då eleverna diskuterar olika lösningar i breven. Att bygga upp ett eget brev skapar en stödjande miljö där eleverna känner sig engagerade och säkra i sitt lärande, vilket bidrar till både ökad motivation och självförtroende i deras skrivande och läsande.

Wennås Brante och Godhes (2021) analys betonar också vikten av att läraren ska välja och organisera aktiviteter som skapar en deltagandekultur som ökar motivationen hos eleverna för läsande och skrivande. På liknande sätt framhåller Jönsson (2007) betydelsen av individuell läsning, särskilt med bilderböcker. Hon menar att genom att kombinera lek med läsning blir läsoplevelsen mer meningsfull och engagerande för eleverna, samtidigt som de förbättrar sina läsförmågor. Till exempel beskriver Jönsson hur elever som Nils, som läser detektivböcker och leker detektiv, eller Alicia, som läser om en liten indian och låtsas ha honom med sig på bussen, använder leken för att fördjupa sin förståelse av texten och göra läsningen rolig. Detta kan vara värdefullt för deras fortsatta läsutveckling och lust att läsa. "Leken blir ett sätt att skapa mening, men leken underlättar också den fortsatta läsningen" (Jönsson, 2007, s. 235). Jönsson betonar även att läraren ska se till att det finns böcker i klassrummet som motsvarar elevernas läsintressen för att väcka och upprätthålla deras läslust.

Precis som Jönssons avhandling (2007) betonar vikten av att skapa en meningsfull och lustfylld läsmiljö, visar Nurani och Mahendras (2019) forskning att stora böcker kan göra läsoplevelsen mer tillgänglig och intressant för unga elever. Genom att använda stora, färgglada bilder och enkla texter kan eleverna lättare följa med i berättelsen, vilket ökar deras engagemang och förståelse. Denna metod liknar Jönssons observationer om hur lek och läsning tillsammans kan göra läsningen roligare och mer meningsfull för barnen, vilket i sin tur främjar deras läsutveckling och läsglädje. Vidare framhäver Nurani och Mahendra (2019) att den positiva återkopplingen och det stöd som ges i en sådan läsmiljö bidrar till att bygga elevernas självförtroende. Eleverna känner sig tryggare och mer kompetenta när de ser att de kan förstå och delta i läsningen, vilket är i linje med Jönssons (2007) insikter om att en trygg och stöttande klassrumsmiljö är avgörande för elevernas fortsatta lärande. Likaså visar Walldén (2019) hur genrekunskaper kan göra textsamtal mer meningsfulla

och engagerande. Genom att eleverna får diskutera och analysera texters struktur och innehåll, blir de mer medvetna om textens syfte och budskap. Detta stärker i sin tur deras läsförmåga och självförtroende. På samma sätt som Jönsson beskriver hur lek kan fördjupa förståelsen för texten, bidrar genrekunskaper till att eleverna bättre kan navigera och tolka olika texter. Genom att integrera genrekunskaper i undervisningen, kan lärare skapa en engagerande och stödjande läsmiljö som både motiverar eleverna och stärker deras självförtroende. Av artiklarna framgår vikten av att skapa en engagerande och stödjande läsmiljö för att främja elevers motivation och självförtroende. Sociala processer och digitala verktyg kan öka elevernas motivation genom att göra deras skrivarbete mer synligt för varandra och interaktiv. Lekfulla aktiviteter och tillgång till färgglada eller innehållsrika böcker bidrar till att göra läsningen mer motiverande och meningsfull. Slutligen visar artiklarna att genrekunskaper och integrering av läs- och skrivaktiviteter stärker elevernas läsförmåga och därmed självförtroendet.

4.3. Olika former av stöd för läsutveckling

Jönsson (2007) diskuterar i sin avhandling begreppet stödstrukturer, vilket innebär att den individuella vägledningen som ges till varje elev är ett stöd för att forma undervisningspraktiken. För läraren innebär stödstrukturer att ta vara på varje elevs individuella lärandemöjligheter för att hjälpa dem att hantera utmaningar som de kan ha svårt att klara av på egen hand. I avhandlingen skriver Jönsson om högläsning, boksamtal och läsloggskrivande som exempel på stödstrukturer utifrån den observerade skolpraktiken. Manderstedt m.fl. (2022) stödjer Jönssons tankar om stödstrukturer genom att diskutera hemläsning som ett sätt att stötta elevernas läsutveckling. De betonar vikten av att kombinera skolans läsning med hemläsning, där elever och vårdnadshavare läser samma böcker. Resultaten visar förbättrade läsfärdigheter, ökat läsintresse och engagemang, vilket betonar skolans viktiga roll i läsutvecklingen. När elever och deras vårdnadshavare involverades i läsprojektet skapades en positiv miljö kring läsningen, vilket ytterligare förstärkte elevernas läsförmåga.

Även Walldén (2021) fokuserar på hur de teoretiska ramverken för litteracitetspraktiker och språkliga metafunktioner används för att underlätta elevers lärande och förståelse. Elever engagerar sig i läsning och skrivning som sociala praktiker och i undervisningen fungerar de som en stödstruktur genom att identifiera olika läs- och skrivstrategier och stödja kommunikativa

färdigheter. Språkliga metafunktioner fokuserar på hur språk används för att konstruera mening inom olika sammanhang. Som stödstruktur i undervisningen hjälper de genom att föra samtal om textens innehåll och form och förbereda skrivuppgifter. Genom att implementera dessa stödstrukturer i undervisningen kan lärare hjälpa eleverna att utveckla en djupare förståelse av både läsning och skrivning, samt förbättra deras förmåga att kommunicera effektivt genom skrift.

Stödet för läsutveckling varierar beroende på gruppens behov och undervisningsmetoder. Enligt Kikas m.fl. (2018) främjar barncentrerade undervisningsmetoder högre läsförmåga och ökat läsintresse. Dessa metoder, som innefattar aktiv kunskapskonstruktion, känslomässigt stöd och elevinkludering i beslutsprocesser, står i kontrast till lärarstyrda metoder som ofta har negativa effekter på läsförståelse och läsintresse. Däremot visar Tang m.fl. (2019) att en blandning av barncentrerade och lärarstyrda metoder ger de bästa resultaten. Deras forskning visar att elever i blandade undervisningsstilar presterade bäst i både ordigenkänning och läsförståelse. Detta pekar på att en balanserad undervisningsstil, som anpassas efter elevernas behov, är mest effektiv. Genom att kombinera stödstrukturer från både barncentrerade och lärarstyrda metoder kan lärare skapa en mer dynamisk och anpassad undervisningsmiljö som effektivt stödjer läsutvecklingen och möter elevernas olika behov.

En strukturerad undervisning ger elever rika möjligheter för läsutveckling. Att få träna med olika strategier för läsförståelse ökar barns läsförståelse betydligt. Reichenberg och Emanuelsson (2014) anser att det också är viktigt att inte bara förlita sig på en metod hur väl beforskad den än visat sig vara. Eleverna är olika och lärarna är olika. Vad som är bra för en behöver inte vara bra för den andra. De utvärderar Reciprocal Teaching och Questioning the Author med elever i årskurs 3. Genomgången av studien har uppmärksammat flera likheter mellan RT och QtA: (a) Läsningen sker online, stycke för stycke, med texten segmenterad i förväg av läraren. (b) Initialt dominerar läraren, men eleverna blir mer självständiga och ökar sin förmåga att bemästra strategierna när deras metakognitiva färdigheter utvecklas. (c) Båda metoderna har rötter i utvecklingspsykologi. (d) I klassrumskontext används metoderna genom gemensamma samtal som centralt element. Samtalet fungerar som "scaffolding" för att utveckla elevernas metakognitiva färdigheter, med stöd från både läraren och kamrater. Både Jönsson (2019) och Wennås Brante och Godhe (2021) skriver också liknande. De menar att strukturerad undervisning med tydlig planering och med

välorganiserade aktiviteter skapar en trygg lärmiljö, som hjälper eleverna att fokusera på sitt lärande och vad som förväntas av dem.

När det gäller motorisk förmåga utvecklas den inte i samma grad för alla elever i årskurs 1 och detta kan påverka elevens skrivande. Digitala verktyg kan dock fungera som ett stöd för dessa elever. Enligt Genlott och Grönlund (2013) kan positiva resultat delvis förklaras av tekniken och delvis av de sociala arrangemangen, men särskilt av kombinationen av båda. Användningen av tangentbord har exempelvis minskat effekten av motoriska svårigheter jämfört med att skriva med penna, vilket gör att alla texter ser lika snygga ut på datorskärmen och är lättare för andra elever att läsa. Dessutom har elever som ännu inte kunnat läsa delta fullt ut i kommunikationen med klasskamrater genom att använda talteknik för att läsa texter och skriva feedback. I linje med detta betonar Wennås Brante och Godhe (2021) i sin studie att användning av digitala verktyg såsom gemensam läsning stödjer elevernas läsning, underlättar att integrera med varandra och främjar textförståelse. Slutligen visar studierna att digitala verktyg kan överbygga de motoriska svårigheterna hos eleverna och främja läsförståelse, vilket är grunden för läsutveckling eftersom när eleverna utvecklar sina förmågor i läsförståelse utvecklas deras läsförmåga också.

4.4. Integrering av läs- och skrivaktiviteter

Walldén (2021) utforskar hur integrering av läsande och skrivande under ett litteraturarbete kan utveckla kunskap som kan utgöra en utgångspunkt för att knyta litteratur och skrivdidaktiska perspektiv närmare varandra i både undervisningspraktik och forskning. Han argumenterar för att syftet och det meningsfulla innehållet i texter behöver betonas vid modelleringen av skriftliga genrer. Han visar hur samtal om berättande genrestrukturer kan utgöra en utgångspunkt för meningsfulla textsamtal, där eleverna blir uppmärksammade på väsentligt innehåll och ges möjlighet att utveckla lässtrategier. En textanalytisk praktik kan potentiellt inrikta sig mot att uppmärksamma eleverna på textens struktur och dess fantasifulla inslag i boken som typiska för viss barnlitteratur och hur dessa egenskaper bidrar till att förmedla vidare värderingar och idéer. (Walldén, 2021). I likhet med detta framhäver Genlott och Grönlund (2013) att texter alltid representerar värderingar och åsikter. I detta perspektiv blir läskunnighetsaktiviteter i klassrummet avgörande. De beskriver även hur datorer används i svenska skolor som verktyg för barns läs- och skrivinlärning och utvecklades vidare WTR-konceptet i metoden "iWTR" (Integrated Write To

Read). "Integrerad" betyder att läsa och skriva integreras i klassrummet, i en social lärandeprocess och över skolämnena. Barn samarbetar parvis och producerar texter, med hjälp av tangentbord, som sedan publiceras på en webbplats och utsätts för diskussion mellan elever, lärare och föräldrar, och därefter förfinas i gemensamma ansträngningar. Det betyder att allt skrivande har ett syfte och en publik, och texter är inte statiska utan vidareutvecklade baserat på diskussioner. Talteknik används för att kontrollera att skriften producerar det önskade ljudet, vilket ger ett direkt svar på barns stavning. Detta möjliggör ett samband mellan läs- och skrivarbetet i undervisningen.

Vidare diskuterar Jönsson (2007) att läsloggskrivande ger eleverna möjlighet att reflektera över sina egna läsupplevelser och därmed fördjupa sin läsförståelse. Denna fördjupade förståelse motiverar eleverna att läsa mer och förbättra sina läsfärdigheter, vilket leder till en kontinuerlig utveckling av deras läsning. Hon menar också att när elever skriver och reflekterar över sin läsupplevelse blir läsningen mer meningsfull och motiverande för dem. I likhet med det skriver Walldén (2019) om arbetet med genrekunskaper i årskurs ett som ett sätt för förbättrad läsförståelse. Han menar att en integrerad undervisning där läsande och skrivande ses som verktyg för att förstå ämnesinnehållet kan leda till ett mer meningsfullt lärande för eleverna. Genom att undervisa om hur olika genrer är strukturerade kan eleverna anpassa sina lässtrategier efter textens karaktär. Detta kan förbättra elevernas läsförståelse och kan fungera som ett led i en utvecklad läsning. Vidare visar hans forskningsresultat att genrekunskapen om narrativa textstrukturer fungerar som vägledning för eleverna när de läser en ny text. Deras tidigare kunskap om den narrativa texten hjälpte dem att förstå och tolka texten bättre. Genom att arbeta med olika genrespecifika egenskaper såsom den narrativa texten, kan eleverna förutsäga vad de kan förvänta sig att hitta i en text. Eleverna som lär sig om genrestrukturer blir inte bara bättre läsare utan också mer kompetenta skribenter eftersom de kan tillämpa sina insikter om textens struktur i sitt eget skrivande (Walldén, 2019).

Till sist hänvisar Reichenberg och Emanuelsson (2014) till två undervisningsstrategier, strategiorienterad undervisning och innehållsorienterad undervisning. Båda undervisningsmetoderna betonar vikten av att aktivera förkunskaper, generera frågor och sammanfatta innehållet, men de har även specifika tillvägagångssätt som kompletterar varandra. Genom att kombinera dessa två undervisningsmetoder kan man skapa en rikare och mer mångsidig

lärmiljö där eleverna lär sig inte bara att läsa och förstå texter utan också att uttrycka sina idéer och kunskaper skriftligt. De kan använda de transaktionella strategierna för att förstå och bearbeta textinnehåll och de begreppsorienterade strategierna för att organisera och visualisera sina tankar. På så sätt får eleverna en helhetsbild av både läs- och skrivprocessen, där varje aktivitet stärker och berikar den andra.

5. Slutresultat och diskussion

Denna kunskapsöversikt syftade till att granska och sammanställa forskning om vilka undervisningsmetoder som främjar läsutveckling för elever i lägre årskurser. Utifrån resultaten kan vi dra slutsatsen att det finns flera olika metoder för att stimulera, stödja och främja elevernas läsutveckling. För oss som blivande och redan verksamma lärare är det viktigt att reflektera över de resultat som studierna visar för att kunna utveckla vår praktik. Utifrån resultatet och vår ursprungliga frågeställning lyfter vi här några intressanta slutsatser och diskuterar implikationerna för undervisningspraktiken. Avslutningsvis presenterar vi tankar om fortsatt forskning.

Resultaten från vår studie visar att en stimulerande läsmiljö är avgörande för att främja läsförståelsen hos eleverna. En central aspekt av detta är lärarens förmåga att organisera och guida eleverna genom läsprocessen och att erbjuda olika verktyg och undervisningsmetoder. Det är intressant att jämföra barncentrerad respektive lärarstyrd undervisning där Kikas m.fl. (2018) visar att barncentrerad undervisning där eleverna har stort inflytande är framgångsrik och leder till ökat intresse för att läsa. En lärarstyrd undervisning bedöms tvärtom, den påverkar både intresset och läsförståelsen negativt. Däremot visar Tang m.fl. (2019) i sin studie att en kombination av barncentrerade och lärarstyrda metoder ger de bästa resultaten för elevers läsutveckling. Det stärker oss i uppfattningen att lärare har ansvar för både innehåll och metoder i undervisningen vilket även framhävs i Lärares Yrkesetik (2023). Vi anser att det är viktigt att läraren är flexibel och anpassar sina metoder efter vad som fungerar bäst för just de elever som undervisas.

En annan aktivitet i vår studie som är värd att diskutera är hemläsning. Då använder man samma böcker hemma som i skolan vilket har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att stödja läsutvecklingen enligt Manderstedt m.fl. (2022). Forskningsresultaten visar att elevernas intresse för läsning ökar och därmed läskunnigheten. Att repetera och bearbeta texter hemma tillsammans med en förälder underlättar också läsförståelsen. Samarbete mellan hemmet och skolan bidrar till elevens utveckling och är enligt Lgr 22 (2022) ett av skolans uppdrag. Samtidigt upplever vi en utmaning och ett dilemma i praktiken. Föräldrarnas möjlighet och förmåga att hjälpa sina barn med skolarbete såsom hemläsning varierar. Elever vars föräldrar har goda språkkunskaper kan ha en

fördel genom att de får mer stöd hemma medan andra inte får den hjälpen. Kanske kan hemläsningen upplevas negativt och ge en känsla av ojämlikhet. Eleven kan uppleva press att klara hemläsningen på egen hand för att kunna redovisa läxan. Vi lärare är enligt skollagen (SFS 2010:800) skyldiga att stödja undervisningen på forskning och beprövad erfarenhet. Hur ska vi tänka om en metod blir negativ för vissa elever? Här väcktes frågan om skolans kompensatoriska uppdrag (SFS 2010:800), kan läxhjälp vara ett alternativ? Vår slutsats blir att lärare behöver kunna göra didaktiska val som gynnar både elevernas lärande och skolans värdegrundsarbete.

I flera studier undersöks användning av digitala verktyg i läs- och skrivundervisning. Majoriteten av studierna redovisar positiva effekter av att integrera digitala verktyg. Det bidrar till ökad motivation, samarbete och socialt lärande vilket underlättar textförståelse. Genlott och Grönlund (2013) visar positiva effekter på elevernas läsutveckling genom att använda talteknik som ett sätt att läsa och skriva. Det kan minska effekten av motoriska svårigheterna jämfört med att skriva med papper och penna samtidigt som det ger vissa elever möjlighet att delta fullt ut i klassrumsaktiviteter. På så sätt kan digitala verktyg vara ett sätt att stödja elever med inlärningssvårigheter. I vårt arbete kan vi se dessa positiva effekter men upplever även svårigheter och utmaningar som inte lyfts fram i de resultat vi tagit del av. Vi ser att användning av de digitala verktygen i klassrumsmiljön kan distrahera andra elever. För många intryck och störningar från andras aktiviteter gör det svårt att fokusera och koncentrera sig på egna uppgifter. Vi frågar oss också om ett överdrivet fokus på digitala verktyg kan leda till en minskad förmåga att skriva för hand vilket kan öka beroende av datorerna för att lösa uppgifter.

Wennås Brante och Godhes (2021) resultat visar att när eleverna producerar texter gemensamt med digitala verktyg främjas samarbete vilket påverkar lärandet positivt. De framhåller att individuellt arbete vid en dator riskerar motsatt effekt, eleverna kan bli passiva mottagare av information. De behöver i stället involveras i sociala praktiker. Det innebär att vi lärare behöver skapa det som författarna kallar deltagandekulturer.

Efter att ha tagit del av resultaten delar vi Reichenberg och Emanuelssons (2014) uppfattningen att läraren inte ska förlita sig på en och samma metod eftersom eleverna är olika och utvecklas på olika sätt.

Med denna mångfald av undervisningsmetoder och strategier har vi fått en större förståelse för hur komplext det är med läsutveckling hos yngre elever. Detta utgör en utmaning i praktiken för oss som framtida lärare att veta vilka metoder och aktiviteter som har störst effekt och hur de bäst kombineras. Genom att arbeta med kunskapsöversikten har vi också fått en ökad förståelse för hur motivation och självförtroende påverkar elevernas prestation och framgång i skolan. Eftersom vi i våra skolor arbetar i klasser med elever som har svenska som andra språk samtidigt som vissa även har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller andra inlärningssvårigheter är vi intresserade av att fördjupa oss i detta område. Vi har diskuterat olika tillvägagångssätt:

- Hur arbetar lärare med elever som har svenska som andra språk och samtidigt funktionsnedsättningar så att de kan bli delaktiga och bidra till de sociala processerna i klassrummet? Att observera några lärares lektioner och använda ett observationsprotokoll för att dokumentera kan vara en tänkbar metod.
- Empiriska studier kan genomföras med fokus på specifika undervisningsmetoder och deras effekter på olika elevgrupper, vilket skulle möjliggöra en systematisk insamling av data inom detta ämne.

Referenser

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, (3:2, 77–101). <http://dx.doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Eriksson, Barajas, K, Forsberg, C, & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap - Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur.

Genlott, A. A., & Grönlund, Å. (2013). Improving literacy skills through learning reading by writing: The iWTR method presented and tested. *Computers & Education*, (67, 98–104). <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.03.007>

Jönsson, K. (2007). *Litteraturarbetets möjligheter: en studie av barns läsning i årskurs F-3*. Diss. Lund: Lunds universitet.

Kikas, E., Pakarinen, E., Soodla, P., Peets, K., & Lerkkanen, M.-K. (2018). Associations between reading skills, interest in reading, and teaching practices in first grade. *Scandinavian Journal of Educational Research*, (62:6, 832–849). <https://doi.org/10.1080/00313831.2017.1307272>

Manderstedt, L., Palo, A., Dahlbäck, A., Brännström, A., Dahlberg, M., Lundström, G., Jonsson, K. & Hortlund, E. (2022). ”... förut kunde jag inte läsa så himla bra”: ett litteraturdidaktiskt projekt med vårdnadshavare och elever i skolår F–3 [Elektronisk resurs]. *Forskning om undervisning och lärande*. (10:1, 7–30). <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:ltu:diva-92223>

Nurani, R. Z., & Mahendra, H. H. (2019). Use of big book learning media to improve students' beginning reading skills in primary schools. *Mimbar Sekolah Dasar*, (6:3, 330–340). <https://doi.org/10.17509/mimbar-sd.v6i3.22893>

Reichenberg, M., & Emanuelsson, B.-M. (2014). Elever i årskurs 3 läser och samtalar om texter: En interventionsstudie. *Acta Didactica Norge*, (8:1, 1–17).

<https://gup.ub.gu.se/publication/202645>

Lärares yrkesetik (2023)

https://laraesyrikesetikhome.files.wordpress.com/2023/01/larares_yrkesetik_fickfolder_2023-01.pdf

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

SFS 2010:800. *Skollag*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/

Skolverket. (2023). *PIRLS 2021: Läsförståelse hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv*.

[Ladda ned publikation - Skolverket](#)

Tang, X., Pakarinen, E., Lerkkanen, M.-K., Muotka, J., & Nurmi, J.-E. (2019). Longitudinal associations of first-grade teaching with reading in early primary school. *Journal of Applied Developmental Psychology*, (63, 23-32). <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2019.05.002>

Walldén, R. (2019). Genrekunskaper som ett led i läsförståelsearbetet [Elektronisk resurs] textsamtal i årskurs 1 och 6. *Forskning om undervisning och lärande*. (7:2, 95–110).

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-3357>

Walldén, R. (2021). ”Den här föräldern smörjer tant Mittiprick litegrann”– integrerat läsande och skrivande under ett litteraturarbete i årskurs 3 [Elektronisk resurs]. *Forskning om undervisning och lärande*. (9:1, 5–30). <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-42425>

Wennås Brante, E. & Godhe, A. (2021). Digitala aktiviteter som stöd för literacyutveckling [Elektronisk resurs]. *Viden om Literacy*. (29, 48–57).

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:mau:diva-45955>

Bilaga

Datum	Databas	Sökord	Begränsningar (år, peer-review...)	Antal träffar	Valda artiklar (utifrån relevans för frågeställning)
24.04.18	SwePub	(läsutveckling OR läsning) AND (elever OR barn) AND (faktorer OR metoder)	peer review	9	1
24.04.19	SwePub	(läsutveckling OR läsförmåga) OCH (metoder OR strategier) OCH (främja OR gynna) OCH (elev OR F-3)	peer-review	70	0
24.04.19	ERC	pupils OR student OR children, reading strategies OR reading development, teaching strategies OR teaching methods, primary school OR first grade	peer review, avgränsat år mellan 2002–2024	45	3
24.04.19	ERIC	pupils OR student, reading strategies OR reading development, teaching strategies OR	peer review	115	1

		teaching methods, primary school OR first grade			
24.04.19	SwePub	(läsutveckling OR läs- och skrivundervisning) AND (elever OR barn) AND (främja OR utveckla)	peer review	6	1
24.04.25	SwePub	läs* (lärare OR främja OR metoder OR elever OR årskurs f-3 OR lågstadiet)	peer review, tidskriftsartik el	70	1
24.04.25	SwePub	läs* (främja OR utveckla) (undervisning* OR pedagogi* OR metodik OR didaktik) (f-3 OR förskoleklass OR "årskurs 1" OR "årkurs 2" OR "årskurs 3")	peer review	8	3